

Miljöpartiets antirasistiska handlingsprogram

Framtaget av Miljöpartiets jämställdhets- och mångfaldskommitté (JMK)

Antaget av Miljöpartiets partistyrelse december 2023

Miljöpartiets antirasistiska handlingsprogram

Framtaget av Miljöpartiets Jämställdhets- och mångfaldskommitté (JMK).

Antaget av Miljöpartiets partistyrelse december 2023

Modig politik drar undan grunden för rasismen

Ett program för sammanhållning och mot rasism

Miljöpartiet vill skapa ett samhälle som håller ihop. Vi tror på ett samhälle som bygger på mångfald, jämlikhet och rättvisa. Starka folkrörelser har byggt upp den demokrati vi har idag. Här har rasism och främlingsfientlighet ingen plats.

Rasism är en idé och ideologi, en samhällsstruktur och handlingar, som bygger på den ovetenskapliga föreställningen att människor är indelade i olika "raser" med olika värde. Det handlar om intolerans mot olika grupper på grund av hudfärg, etnicitet, kultur och/eller religion.

Rasismen förstör Sverige. Den vänder människor mot varandra och gör skillnad på folk och folk. Miljöpartiet kommer aldrig att acceptera den ordningen. Vårt mål är att rycka upp rasismen med rötterna och förpassa den helt till historien.

Hela världen står inför en enorm utmaning i att lösa miljö- och klimatkrisen. Då kan vi inte låta splittring och polarisering hindra oss. När samhället ställer om behövs alla.

Det här antirasistiska handlingsprogrammet presenterar Miljöpartiet de grönas politik för att nå ett samhälle fritt från rasism. Det är framtaget av Miljöpartiets jämställdhets- och mångfaldskommitté (JMK), som arbetar med alla diskrimineringsgrunder. Programmet har antagits av Miljöpartiets partistyrelse december 2023.

Rasismen begränsar människor

Rasismen begränsar människors frihet och trygghet – både i det stora och i det lilla. Hat och hot tvingar människor att se sig om över axeln en extra gång, bara för att de har mörkare hudfärg. Namn som inte klingar svenskt sorteras bort i bostadsköer och rekryteringsprocesser. Människor har tvingats vänja sig vid en vardag med fördomar, diskriminering och en känsla av att aldrig helt få vara en del av samhället på lika villkor. Så behöver det inte vara.

Idag pågår ett enormt slöseri med människor. Diskriminering gör att vi inte tar till vara på alla personers erfarenheter och förmågor, livsglädje och kreativitet. Ett inkluderande och jämlikt samhälle berikar alla. Arbetsgrupper med människor från olika bakgrunder och med olika perspektiv fattar bättre beslut, är mer innovativa och framgångsrika. När ingen stängs ute från bostads- eller arbetsmarknaden bygger vi ett samhälle som håller ihop. Det tjänar alla på. För ett samhälle som ger upp om att vara bra för alla kommer snart inte att vara bra för någon.

Rasismen behöver synliggöras

Rasism handlar inte alltid om att medvetet stänga ute personer. Rasism sitter också i vanor, regler eller strukturer som diskriminerar utan att det var meningen. Det räcker inte att bete sig som att alla människor är lika oavsett hudfärg och bakgrund. Osynliggörande av att människor behandlas olika är i sig en del av diskrimineringen. Det krävs både politisk vilja och aktiv handling för att lyfta fram rasismen i ljuset.

Idén om att det finns biologiska raser människor emellan har sedan länge förkastats av vetenskapen – men trots det lever föreställningarna kvar. Personer med viss hudfärg, hår, kläder, språk och beteende förknippas med en viss etnicitet eller ursprung. Detta kallas rasifiering eftersom föreställningar om ras är något som görs och inte som en människa är.

Ljus hudfärg ses som normalt och självklart. Till exempel är “hudfärgade” plåster ljusa. Vita personer anser sig ofta inte ha en etnicitet, utan ser sig som “bara människor”. Hur en person pratar eller klär sig påverkar också om den uppfattas som svensk och som “vit”. Normerna för vithet och svenskhet varierar på olika platser och över tid. De som uppfattas som vita svenskar får fördelar, till exempel i rekryteringsprocesser eller vid bostadssökande.

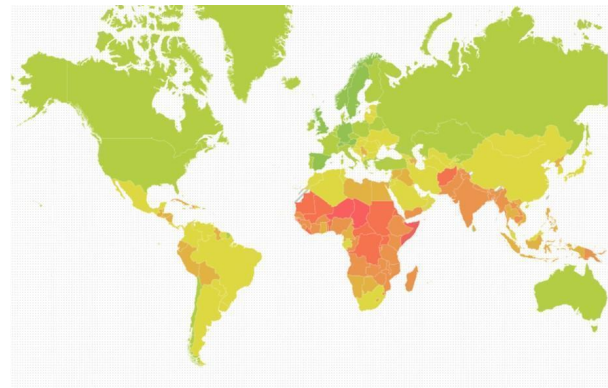
Rasismen drabbar olika grupper på olika sätt. I dagens Sverige drabbar rasismen bland annat afrosvenskar, judar, muslimer, asiater, samer, romer och andra nationella minoriteter. Afrosvenskar är den grupp som är mest utsatta för hatbrott. Judiska organisationer utsätts i högre grad för attacker mot byggnader. Romer och resande har historiskt och fram till idag utsatts för omfattande diskriminering och kränkande behandling. Brister i självbestämmande är ett stort problem för samer. Vissa problem förstärks dessutom för rasifierade kvinnor, äldre, hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättning och andra utsatta grupper. Till exempel har särskilt äldre personer med utländsk bakgrund svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Insikten att diskriminering och utsatthet uppstår och samverkar mellan olika strukturer kallas intersektionalitet. Det krävs därför både generella åtgärder mot rasism och specifika åtgärder för olika grupper.

I Sverige har starka folkrörelser kämpat för jämlikhet och respekten för alla människors lika värde. Vi är många som krok armar för att bekämpa rasismen. Det finns mycket att vara stolta över. Men också mycket som behöver förändras. Arbetet för likabehandling och mot rasism behövs på alla politiska nivåer, från kommunal och regional till statlig och EU-nivå. Det behövs också inom alla organisationer. Miljöpartiet arbetar därför internt med jämlikhet och demokrati. Vi ser över representationen när listor ska sättas inför valen och arbetar med valberedning för att få fram kandidater med bred bakgrund. Det långsiktiga arbetet består också i medlemsrekrytering, stöd till förtroendevalda och i att se över våra organisationsstrukturer för att ge fler möjlighet till påverkan. Miljöpartiets jämställdhets- och mångfaldskommitté (JMK) tar varje mandatperiod fram en rapport om representationen bland förtroendevalda och förbättringar som kan göras inom partiet.

Miljöpartiet låter aldrig rasismen bli normal

Rasismen har genom historien använts som ursäkt för ohyggliga brott. Föreställningar om raser har rättfärdigat slaveri, plundring av naturresurser och folkmord. Grupper av människor har förföljts och fördrivits från sina hem. Människor har delats upp utifrån hudfärg, religion, seder eller språk. Grunden är densamma: föreställningar om "vi" och "dom", där vissa grupper anser sig vara bättre än andra. Idag har rasideologi ersatts av idéer om kulturella skillnader. När samhället blir hårdare eller befinner sig i kris väcks hat och fördomar till nytt liv. Människor som är rädda eller arga har lättare att tro på förenklade budskap och vanföreställningar. Utsatta grupper används som syndabockar för att avleda uppmärksamheten från andra problem.

Västvärlden har under en lång historisk period utsatt andra delar av världen för rasism och kolonialism. Detta är en av orsakerna som har bidragit till fattigdom och utsatthet i dessa länder som fortfarande går att se idag. Klimatförändringarnas brutala konsekvenser, med såväl torka, höjda vattennivåer och extremväder, drabbar de fattigaste länderna hårdast medan det är den rikaste delen av världen som har åstadkommit merparten av utsläppen. Därför krävs det en rättvis omställning i skapandet av den verklighet vi nu befinner oss i.

Länders sårbarhet för klimatförändringar
(Notre Dame Global Adaptation Initiative)

Efter andra världskriget samlades världen för att säkra mänskliga rättigheter. Vi lovade att nazismens brott aldrig skulle ske igen. Idag ökar rasismen återigen, både globalt och i Sverige. Sverigedemokraterna har getts betydligt politiskt inflytande. Högerpartierna har släppt in dem i värmen och fler partier har anammat deras idéer. Tillsammans för de nu en politik som undergräver demokratin och rättssäkerheten. Felaktiga föreställningar om att Sverige tidigare har haft en homogen svensk befolkning har väckts till liv. Återvandring har blivit en del av regeringens politik. Förslag efter förslag riktar sig mot grupper som utmålas som orsaken till alla möjliga problem. Ofta gäller det personer som är utsatta för rasism, ihopbuntade under den slarviga beteckningen "invandrare". Ett exempel är förbud mot tiggeri, som i praktiken främst skulle drabba redan utsatta EU-medborgare och särskilt romer.

Samhälls- och debattklimatet har förändrats snabbt och rasism har normaliserats både i vardagen, på nätet och i politiken. Uttryck och argument som var otänkbara för inte alls länge sedan används vitt och brett.

Demokrati och mänskliga rättigheter har inte alltid varit självklart och ska inte tas för givet. Vårt samhälle kan bli mer rättvist över tid, men det kan lika snabbt bli sämre. En politik som ställer grupper mot varandra och ökar polariseringen kommer aldrig att lösa samhällsproblemen. Rasism är ett hot mot vårt samhälle, vår demokrati och våra liv. Mot detta ställer Miljöpartiet modig politik som står upp för de som utsätts. Som lyfter fram rasismen ur dess dunklaste vrår. Som aldrig låter rasism bli normalt.

Miljöpartiets politik

Antirasistisk politik behöver bedrivas på många fronter. Det krävs åtgärder som berör enskilda personer och åtgärder för samhället som helhet. Det behövs ett systematiskt arbete som motverkar och förebygger rasism och diskriminering. För att kunna genomföra åtgärder mot rasism behöver vi också kunna mäta den. Det krävs också åtgärder som främjar ett solidariskt och sammanhållet samhälle där rasismen inte har någon plats. Sådana generella åtgärder behöver kombineras med specifika åtgärder mot rasism inom olika samhällsområden.

Systematiskt arbete mot rasism och diskriminering

Idag är diskriminering en del av många människors vardag. Varje fall av diskriminering är en kränkning av den enskilda människan och ett slöseri med mänskliga resurser.

Diskrimineringslagen främjar alla människors lika rättigheter och möjligheter, bland annat i förhållande till etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning. För att vi ska få ett samhälle fritt från diskriminering behöver lagstiftningen stärkas och utvecklas där det finns brister. Framför allt krävs att det regelverk som finns används och på ett effektivt sätt.

Under Miljöpartiets tid i regering togs ett samlat grepp mot rasism genom en nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Vi såg dessutom till att införa ett förstärkt arbete mot olika former av rasism i Sverige: antisemitism, antiziganism, islamofobi, afrofobi och rasism mot samer. Diskrimineringslagen skärptes så att fler behöver göra mer förebyggande arbete mot diskriminering. Diskrimineringsombudsmannen och de lokala antidiskrimineringsbyråerna stärktes. Vi tillsatte också två utredningar om utökat skydd mot diskriminering respektive effektivare tillsyn över diskrimineringslagen.

Miljöpartiets förslag:

- Följ upp och utveckla den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.
- Förtydliga att diskrimineringslagens förbud mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet i större utsträckning ska kunna tillämpas vid diskriminering på grund av hudfärg, språk eller religion.
- Utred om diskrimineringslagen tydligare ska omfatta diskriminering på grund av språk, för att tydligare inkludera nationella minoriteter.
- Se till att diskrimineringslagen tar hänsyn till att diskrimineringsgrunder kan samspela för att möjliggöra för ett intersektionellt perspektiv i tillämpningen.
- Gå vidare med förslag från SOU 2021:94 om att utöka diskrimineringslagen så att den omfattar myndigheter och personer med offentlig anställning, bland annat Polisen och andra rättsvårdande myndigheter.
- Utveckla effektivare tillsyn och uppföljning av diskrimineringslagen, särskilt det förebyggande arbetet med aktiva åtgärder.
- Vid offentlig upphandling ska det vägas in i bedömning av vem som får uppdraget i vilken mån företaget uppfyller diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och främja jämlikhet.
- Fler ska få möjlighet att söka upprättelse när de har utsatts för diskriminering genom att det ska bli lättare att driva diskrimineringsmål och få skadestånd i domstol.
- Utred ett mer generöst system för rättshjälp och stärk Diskrimineringsombudsmannen för att möjliggöra fler utredningar och korta handläggningstiden.

Bättre underlag i arbetet mot diskriminering

Ett viktigt steg för att se och kunna genomföra åtgärder mot rasism är att börja mäta den. Idag finns enbart officiell statistik om kön, ålder och om en individ är född utrikes eller inrikes. För att få information om situationen för hela befolkningen behöver Sverige föra statistik utifrån alla diskrimineringsgrunder, inklusive etnisk tillhörighet och religion.

Jämlikhetsdata bygger på enkätmetodens principer i form av frivillighet, anonymitet, informerat samtycke samt självidentifikation och självkategorisering. Jämlikhetsdata innebär ingen form av registrering av en enskild eller identifierbar person, vilket är av särskilt vikt vad gäller etnisk bakgrund, religion eller hudfärg. Syftet är att systematiskt kartlägga förekomsten av diskriminering på gruppnivå. Vissa delar av näringslivet arbetar redan framgångsrikt med jämlikhetsdata, detta behöver spridas till fler delar av samhället.

Frågor om känsliga personuppgifter behöver utformas så att särskilt utsatta grupper i samhället kan känna sig trygga, bland annat romer och judar. Det är därför viktigt att enkäter utformas så att ingen enskild individ kan identifieras, till exempel för att gruppen omfattar få personer. Frågeställare behöver också utforma rättssäkra och skyddade system för hur informationen samlas in, lagras och används.

Miljöpartiets förslag:

- Ge uppdrag till DO att sammanställa en guide för hur enskilda och offentliga verksamheter kan ställa enkätfrågor om alla diskrimineringsgrunder på ett sakligt och respektfullt sätt utifrån principerna om frivillighet, anonymitet och självidentifikation, med syfte att synliggöra rasismen och följa utvecklingen på gruppnivå. Jämlikhetsdata ska inte i något sammanhang innebära registrering av en enskild eller identifierbar person.
- Utred vilka offentliga verksamheter som bör använda jämlikhetsdata, exempelvis Brottsförebyggande rådets arbete med Nationella Trygghetsundersökningen.
- Inför systematisk uppföljning för att motverka att vissa grupper drabbas oproportionerligt av negativa myndighetsbeslut eller liknande former av maktutövning.
- Ålägg offentliga verksamheter och bolag att systematiskt arbeta för att motverka rasism inom sin verksamhet.
- Ålägg offentliga verksamheter och bolag att i förekommande fall gå igenom sin koloniala och rasistiska historia för att undersöka dess påverkan på nuvarande verksamhet.
- Offentliga verksamheter och bolag ska i sitt arbete mot diskriminering involvera de grupper som riskerar att utsättas för diskriminering. Medarbetarundersökningar ska göras utifrån alla diskrimineringsgrunder där det går att säkerställa anonymitet.
- Offentliga verksamheter och bolag ska utnyttja befintliga möjligheter att, genom SCB, inkludera utländsk bakgrund i löneanalyser och sammansättning av anställda och chefer.

Nationella minoriteter och urfolket samerna

Sverige har fem erkända nationella minoriteter: samer, romer, judar, sverigefinnar och tornedalingar. De nationella minoriteterna utgör nästan tio procent av Sveriges befolkning. Genom historien har de nationella minoriteterna utsatts för omfattande övergrepp och diskriminering. Denna historia förpliktigar. Det är av yttersta vikt att tillförsäkra de nationella minoriteterna sin lagliga rätt till språk, kultur och inflytande. Idag har de inte fullt ut tillgång till lika rättigheter och möjligheter. När det gäller romer och resande återstår mycket arbete innan samhället har återupprättat den nödvändiga tilliten. De skillnader som idag finns mellan majoritetsbefolkningen och de nationella minoriteterna motverkar demokratin och sammanhållningen i samhället, liksom individens möjlighet att åtnjuta sina mänskliga rättigheter.

Samerna är ett urfolk som i enlighet med flera internationella konventioner har särskilda rättigheter. Den svenska staten har bedrivit en kolonial politik för att befolka ett land där andra redan bodde, samer såväl som även tornedalingar, kväner och lantalaiset. Relationerna mellan staten och urfolket samerna går närmast att beskriva som ett öppet sår, såväl historiskt som i vår samtid. Den strukturella rasism och diskriminering som det samiska folket genom historien har utsatts för får konsekvenser än idag.

Miljöpartiet gjorde i regeringsställning en historiskt stor satsning på nationella minoriteters språk och kultur med nya språkcentrum och stärkta minoritetsbibliotek. Vi lade också fram en historisk konsultationsordning för det samiska folket. Vi inrättade en sanningskommission för den nationella minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset. Vi stärkte det judiska museet och avsatte medel för romsk inkludering.

Miljöpartiets förslag:

- Utvärdera principerna för vilka grupper som bör ha status som nationell minoritet, överväg principer som möjliggör att fler grupper kan få minoritetsstatus i framtiden samt pröva om fler grupper såsom tornedalingar, kväner och lantalaiset ska betraktas som urfolk.
- Utred om fler nationella minoritetsspråk bör få rätt till förvaltningsområde enligt minoritetslagen, särskilt jiddisch och romska som idag inte har några förvaltningsområden. Ett förvaltningsområde innebär rätt till bland annat barnomsorg och äldreomsorg på respektive språk. Det innebär även en förstärkt rätt till språkundervisning, vilket är viktigt för att revitalisera språken, i synnerhet de romska varieteterna.
- Alla kommuner och regioner ska få stöd för att leva upp till sina skyldigheter enligt grundskyddet för nationella minoriteter. Staten ska följa upp hur arbetet går.
- Förbättra tillgången till minoritetsspråken genom läromedel och undervisning i alla åldrar, så att språken kan utvecklas och användas av fler.
- Inför de nationella minoritetsspråken som eget ämne i skolan.
- Inrätta ett sammanhållet program för att bevara minoritetsspråken.
- Utöka möjligheten att kommunicera med myndigheter på minoritetsspråk.
- Ett parlamentariskt samarbete mellan riksdagen och Sametinget ska ta fram en samepolitisk färdplan som innebär ett ordentligt omtag av svensk samepolitik.
- Sanningskommissionen för det samiska folket ska användas för att ge upprättelse för de övergrepp som den svenska staten har utsatt samerna för. Detta genom konkreta åtgärder som bidrar till upprättelse och främjar försoning.
- En utredning ska se över hur det samiska folket kan ges större inflytande över hur naturresurser får nyttjas i Sápmi. Rätten till mark och vatten för samiska intressen ska säkras och stärkas.
- Statliga bolag som hämtar sina intäkter från nyttjande av naturresurser i Sápmi ska avsätta en del av vinsten till förvaltning och utveckling av samiskt samhällsliv, språk och kultur. Detta för att kompensera för den svenska kolonialiseringen av Sápmi.

- Sverige ska ratificera ILO:s konvention 169 om urfolk och stamfolk, vilken ännu inte är erkänd i Sverige trots att den togs fram redan 1989.

Social rättvisa minskar grunden för rasism

Breda reformer för ett solidariskt och sammanhållet samhälle minskar grunden för rasism, främlingsfientlighet och intolerans. Social rättvisa kräver ekonomisk jämlikhet och minskade klyftor, social trygghet och jämlika livschanser. Den gröna politiken utgår från att människor kan och vill ta ansvar för sig själva och för varandra. Samtidigt är det vår gemensamma grundtrygghet och en välfungerande välfärd som ger förutsättningar för individuell frihet, livskvalitet och kreativitet. Livsvillkoren för personer utsatta för rasism ser olika ut men enligt rapport från SCB har personer med utomeuropeisk bakgrund generellt sämre socioekonomiska förutsättningar än personer med svensk bakgrund. Social rättvisa gynnar särskilt redan utsatta grupper. Sådan politik behöver också kombineras med specifika åtgärder för personer som är utsatta för rasism.

Miljöpartiet vill se ett samhälle som håller ihop. Ett jämlikt samhälle är bra för alla. Miljöpartiet har varit pådrivande i arbetet för att motverka segregation. Under vår tid i regeringen presenterades både en långsiktig strategi och en handlingsplan för att minska och motverka segregation. Under lång tid har dock klyftorna i Sverige ökat. Det har blivit alltmer lönsamt att vara rik och allt tuffare att vara fattig. Personer med mycket resurser bor i samma bostadsområden och går i samma skolor. Segregationen gör att personer med olika bakgrund i allt lägre utsträckning möts. Sammanhållningen och tilliten i samhället sviktar. Det är i den myllan som rasism kan växa.

Miljöpartiets förslag:

- Bygg ihop arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen och försörjningsstödet till ett sömlöst trygghetssystem.
- Återinför en högre skatt för de med de högsta inkomsterna och sänk samtidigt skatten för de med lägre inkomster genom höjt grundavdrag.
- Säkerställ en blandad bebyggelse där varje del av kommunen har en mångfald av upplåtelseformer, bostadsstorlekar och boendekostnader.
- Se till att vinster från skattefinansierad verksamhet inom vård, skola och omsorg återinvesteras i verksamheten.
- Se till att alla skolor är bra skolor. Likvärdigheten ska ökas genom att vi låter skolans finansiering styras efter behov.

En jämlik skola och utbildning

Inget barn ska utsättas för rasism eller diskriminering i skolan och inga studenter inom universitetet eller vuxenutbildningen. Kompetensen för arbete med likabehandling behöver öka, och de metoder och rutiner som finns för att motverka rasism och trakasserier behöver användas. Lärare och annan personal behöver också få ökad kunskap om rasism som samhällsföreteelse för att kunna ge ett bredare perspektiv i undervisningen. Under Miljöpartiets tid i regering fick Forum för levande historia i uppdrag att öka kunskapen om rasism, inklusive om Sveriges deltagande i den transatlantiska slavhandeln och slaveriet.

Miljöpartiets förslag:

- Säkerställ systematiskt arbete och aktiva åtgärder för att förebygga och åtgärda rasism inom utbildningsväsendet. Det ska ske i samverkan med barn och unga, respektive med studenter och deltagare i vuxenutbildning.
- Genomför kunskapshöjande insatser för alla anställda inom skolan angående arbete för likabehandling, inklusive metoder och rutiner för att motverka rasism och trakasserier.
- Öka lärares kunskap om att inkludera perspektiv från hela världen, utöver traditionella europeiska perspektiv, inklusive rasismen i Sveriges historia och nutid.
- De nationella minoriteternas historia ska integreras i skolans kursplaner och undervisning om Sveriges historia.
- Motverka rasism genom normkritiskt arbetssätt och översyn av representationen i undervisningsmaterial.

En inkluderande arbetsmarknad

Miljöpartiet vill ge människor mer makt över sin tid och framtid. Att bli värderad efter sina meriter och kompetenser gynnar alla. Olika erfarenheter och perspektiv behövs för ett innovativt och konkurrenskraftigt näringsliv. Allt för många personer hindras att få arbete på grund av fördomar och diskriminering. Det är därför viktigt att motverka diskriminering och trakasserier på arbetsmarknaden. Miljöpartiet gav i regeringsställning uppdrag till Länsstyrelserna att synliggöra problemen särskilt för afrosvenskar. Det krävs aktiv politik för att förändra strukturerna. Det behöver bli tydligare att det ska kosta att diskriminera, på så vis blir risken för diskriminering en del av företagets ekonomiska överväganden. Dessutom krävs krafttag mot den ökande arbetslivskriminaliteten i Sverige som gör att fler och fler omfattas av synnerligen osäkra arbetsvillkor, lägre löner eller kränkningar av sina rättigheter.

Miljöpartiets förslag:

- Inför skarpare sanktioner mot arbetsgivare som diskriminerar.
- Öka kraven på aktiva åtgärder mot diskriminering i arbetslivet genom att införa vite för arbetsgivare som inte uppfyller kraven på aktiva åtgärder.
- Utred möjligheten att införa anonyma jobbansökningar för att skapa mer jämlik bedömning.
- Arbetsgivare ska få tillgång till stöd för sitt arbete att främja social hållbarhet, inklusive arbete för att främja mänskliga rättigheter och antidiskriminering.
- Ta krafttag mot utnyttjande och kriminalitet inom arbetslivet genom systematiskt samarbete mellan olika myndigheter.

En bostadsmarknad för alla

Riskerna för diskriminering i samband med hyra av lägenhet gör det svårare att etablera sig på bostadsmarknaden. Enligt Bostadsverkets rapport förekommer det kriterier för uthyrning av bostäder som kan bli diskriminerande. Samtidigt är det svårt att kartlägga diskriminering på bostadsmarknaden, vilket gör att kunskapen är för liten.

Skillnaderna i andelen utrikes och inrikes födda ökar i bostadsområden runt om i landet. Boendesegregationen minskar sammanhållningen och tilliten i samhället. Detta förvärras av så kallad "social dumpning", som innebär att kommuner uppmanar eller hjälper bostadslösa invånare att flytta till en annan kommun. Detta gäller i hög grad utrikes födda personer.

Miljöpartiet gav i regeringsställning ett uppdrag till Boverket att analysera risker för diskriminering vid förmedling av bostäder. Vi tillsatte även en utredning om social dumpning som efterföljande regering la ner.

Miljöpartiets förslag:

- De krav som hyresvärdar ska kunna få ställa på potentiella hyresgäster behöver regleras i lag.
- Inför krav på aktiva åtgärder mot diskriminering på bostadsmarknaden.
- Utred möjligheten att införa anonym förmedling av bostäder för att minska risken för diskriminering.
- Öka kunskap om diskriminering på bostadsmarknaden genom forskning.
- Återuppta den nedlagda utredningen om social dumpning och utred om en kommun med större ekonomi under en tidsperiod ska ha kvar det ekonomiska ansvaret för personer som flyttar till en kommun med mindre ekonomi.

Hälso- och sjukvård fri från diskriminering

Rätten till bra vård ska gälla alla, oavsett ursprung eller hudfärg. Gamla ovetenskapliga föreställningar om medicinska behov hos olika befolkningsgrupper ska inte påverka tillgången till bra vård. Flera studier visar hur rasism och diskriminering inom sjukvården särskilt drabbar minoritetsgrupper och särskilt personer med mörk hudfärg. Stereotypa fördomar om människor baserat på hudfärg eller ursprung leder till att symtom inte tas på allvar och att vissa personer till exempel istället anklagas för "kulturell svimning" eller för att överdriva sin smärta. Vi måste säkerställa att alla befolkningsgrupper får adekvat vård. Personer som har upplevt trauman behöver få behandling. Det krävs också krafttag mot rasistiska kommentarer som drabbar både patienter och personal. Den utbredda vanan att vårdcentraler och andra vårdinrättningar låter patienter välja bort personal med vissa namn, bakgrund eller hudfärg måste upphöra.

Miljöpartiets förslag:

- Upprätta en nationell plan för att säkerställa en jämlik hälso- och sjukvård, fri från rasism och diskriminering. Planen ska inkludera jämlikhetsdata och kompetensutveckling inom likabehandling och jämlikt bemötande.
- Patientnämnden och Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ska införa diskriminering som ett särskilt tillsynsområde.
- Satsa på kompetensutveckling inom hälso- och sjukvården om rasism idag, inom medicinsk historia och hur det påverkar vården i nutid
- Säkra att alla befolkningsgrupper får adekvat vård, inklusive traumahantering.

Krafttag mot hatbrott och rasistiska organisationer

Alla ska kunna känna sig säkra och trygga. Varje person ska skyddas mot brott och kunna känna sig trygg när de söker stöd hos polisen och andra rättsvårdande myndigheter. Varje hatbrott är oacceptabelt, ändå ökar de och blir mer våldsamma. Genom digitala medier har dessutom möjligheterna att begå brott anonymt ökat.

Miljöpartiet inrättade i regeringsställning Institutet för mänskliga rättigheter. Vi förstärkte polisens arbete mot rasism, hatbrott och andra brott som hotar demokratin, med bland annat fler hatbrottsenheter. Vi gav återkommande uppdrag till Brottsförebyggande rådet (Brå) om att ta fram fördjupad kunskap om hatbrott mot bland annat afrosvenskar och muslimer. Vi gav också uppdrag till Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) om att kartlägga förekomsten av olika former av rasism i digitala miljöer.

Miljöpartiets förslag:

- Stärk arbetet mot rasism och hatbrott i hela rättskedjan. Poliser, ordningsvakter och aktörer inom rättsväsendet ska utbildas inom antirasism, diskriminering och hatbrott.
- Ta krafttag mot rasistisk, högerextrem och nazistisk organisering genom att gå vidare med förslag från SOU 2021:27 om förbud mot rasistiska organisationer som genom brottslighet förföljer en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller ras. Detta kräver ingen ändring av grundlagen.
- För vidare förslag från SOU 2023:17 om att förnekande eller förringande av Förintelsen eller andra av domstol fastslagna folkmord ska kriminaliseras som hets mot folkgrupp när det utgör ett led i att uttrycka hat eller missaktning mot utsatta grupper.
- Att enskilda brottsoffer ska få bättre skydd av bestämmelsen om hets mot folkgrupp.
- Se till att Sverige lever upp till FN:s konvention om rasdiskriminering, bland annat genom att utreda om konventionen bör gälla som svensk lag.

Välfungerande etablering för nyanlända

Rasismen i den politiska debatten är särskilt påtaglig vad gäller flyktingars rättigheter. Aldrig förr har så många människor varit på flykt i världen som nu. Samtidigt vill allt fler stänga dörrarna för människor som tvingas fly. Attityderna är särskilt negativa mot utomeuropeiska flyktingar och mot muslimer. Istället för att minska flyktingars rättigheter vill Miljöpartiet ge nyanlända bättre förutsättningar för etablering i samhället. Människor som flyr för sina liv ska inte mötas av murar utan av möjligheter.

Människor som kommer till Sverige och har rätt till uppehållstillstånd ska ges möjlighet att snabbt inkluderas i samhället. De ska känna trygghet att få stanna i sitt nya land genom permanenta uppehållstillstånd. Familjer ska ha rätt att återförenas. Att tidigt få möjlighet att lära sig svenska, kunna jobba och få en bostad stärker individen. Vi måste ta tillvara på den kraft och kompetens som nyanlända kommer med.

Miljöpartiets förslag:

- Tillsätt en oberoende utredning för att granska rättssäkerheten i asylärenden under hela asylprocessen, inklusive medicinska åldersbedömningar, rätten till arbetstillstånd och förvar efter beslut om utvisning. Utredningen behöver ett särskilt fokus på utsatta grupper utifrån bland annat intersektionalitet, etnisk tillhörighet och religion.
- Återinför permanenta uppehållstillstånd som huvudregel för att förbättra förutsättningarna för välfungerande etablering.
- Familjer ska ha rätt att återförenas snarast möjligt, inklusive familjemedlemmar till svenska medborgare.
- Individanpassa etableringsprogrammet så att det bättre anpassas efter nyanländas olika förutsättningar.
- Stärk utlandsfödda kvinnors etablering genom Svenska för invandrare (SFI) kombinerad med praktik och yrkesutbildning, liksom insatser från Arbetsförmedlingen.
- Underlätta validering av yrkeskunskaper och akademiska meriter från utlandet. Det kan också bidra till bättre matchning av nyanländas kompetens mot bristyrken.

Stärk civilsamhällets förutsättningar för arbetet mot rasism

Samverkan med idéburna organisationer är en nödvändighet för att motverka rasismen i Sverige. Föreningar, trossamfund och nätverk står varje dag upp för demokrati, öppenhet och inkludering. Civilsamhället behöver resurser och stöd för att kunna stärka detta arbete. Demokrativillkor är viktiga för att skapa tydliga och långsiktiga spelregler för civilsamhällets organisationer och samtidigt se till att inga skattemedel går till antidemokratiska aktörer. Det bör finnas möjlighet för en organisation att överklaga offentliga beslut om tillämpning av demokrativillkoret. Flera organisationer vittnar också om att hat och hot ökat. Miljöpartiet såg i regeringsställning till att stärka säkerheten för judiska och muslimska församlingar, liksom för organisationer i civilsamhället som utsätts för rasism.

Miljöpartiets förslag:

- Stärk civilsamhällets långsiktiga förutsättningar i arbetet för att motverka rasism och för att upprätthålla kultur och språk inom olika etniska grupper.
- Utöka stödet till de nationella minoriteternas egna organisationer.
- EU-bidrag öronmärkta för att stärka nationella och etniska minoriteter ska gå direkt till minoritetsorganisationerna istället för via medlemsstaterna.
- Stärk finansieringen och långsiktigheten för de ideella antidiskrimineringsbyråerna.
- Utred möjligheten för organisationer att överklaga offentliga beslut i den del som avser demokrativillkoret.

En demokrati som representerar alla

Miljöpartiet anser att alla medborgare ska ha möjligheter att forma samhället och sina egna liv. En viktig del i detta är tillträde till de demokratiska beslutsprocesserna. Demokratien behöver ständigt försvaras och utvecklas. Miljöpartiet tillsatte i regering en utredning om hur vi kan stärka grundlagen för att skydda demokratin. Vi tog också fram en handlingsplan i syfte att motverka hot och hat eftersom färre människor numera vågar uttrycka sina åsikter.

En av demokratins största utmaningar är att många inte känner sig delaktiga i den. En del i att få fler att känna sig delaktiga är att arbeta med representation. Grupper med blandad bakgrund och bredare erfarenheter tar bättre beslut. Det är också viktigt att medborgare kan se och känna igen sig själva i de politiskt valda företrädarna.

Miljöpartiets förslag:

- Tillsätt en ny maktutredning som ska lämna förslag på hur vi bygger en demokrati som representerar allas intressen på bästa sätt.
- Genomför insatser för att öka valdeltagandet, särskilt i utsatta områden och bland grupper som röstar i lägre utsträckning.
- Ta fram en ny samlad strategi mot hot och hat gentemot journalister, civilsamhället och enskilda opinionsbildare, och för ökad motståndskraft mot desinformation och näthat.

Källor och vidare läsning

Miljöpartiet

Miljöpartiets politik

- [Valmanifest 2022](#)
- [Ett fritt och öppet samhälle](#)
- [Miljöpartiets Jämställdhets- och mångfaldskommitté \(JMK\)](#)
- [Programmet för social rättvisa](#)
- [Detta fick vi igenom i regering 2014-2022](#)

Miljöpartiets motioner i riksdagen

- [Stärk demokratin och de mänskliga rättigheterna](#)
- [Politik för de nationella minoriteterna](#)
- [Politik för det samiska folket](#)
- [Införande av jämlikhetsdata](#)
- [Bistånd för klimat och rättvisa](#)
- [Utgå från studentens perspektiv för att höja kvaliteten i utbildningen vid lärosätena](#)
- [Motion till riksdagen angående utgiftsområde 8 Migration 2022/2023](#)

Myndigheter

EU

- [En jämlikhetsunion: EU:s handlingsplan mot rasism 2020-2025](#)

Regeringen

- [Den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott](#)
- [Åtgärdsprogram mot afrofofi](#)
- [Åtgärdsprogram mot antisemitism](#)
- [Åtgärdsprogram mot antiziganism](#)
- [Åtgärdsprogram mot islamofobi](#)
- [Åtgärdsprogram mot rasism mot samer](#)
- [Till det fria ordets försvar - Åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer](#)

Diskrimineringsombudsmannen (DO)

- [Diskriminering](#)
- [Etnisk tillhörighet](#)
- [Religion eller annan trosuppfattning](#)
- [Undersök, åtgärda och utbilda - En analys av universitets och högskolors arbete med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering av studenter](#)
- [Berättelser om utsatthet - En analys av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder](#)
- [Diskriminering vid tillhandahållande av hyresbostäder](#)
- [Jämlikhetsdata på arbetsplatsen](#)

Forum för levande historia

- [Rasism](#)
- [Afrofobi](#)
- [Antisemitism](#)
- [Antiziganism](#)
- [Islamofobi](#)
- [Rasism mot samer](#)
- [Folk, urfolk och nationell minoritet](#)
- [Minoritet i historien](#)
- [Kolonisation](#)
- [Rasbiologin tar form](#)
- [Undervisningsmaterial om rasism](#)
- [Kunskapshöjande insatser mot olika former av rasism](#)
- [Erfarenheter av rasism i kontakt med svenska myndigheter och andra offentliga verksamheter – en kunskapsöversikt](#)

Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

- [Hatbrottsstatistik](#)
- [Afrofobiska hatbrott](#)
- [Islamofobiska hatbrott](#)
- [Antisemitiska hatbrott](#)
- [Självrapporterad utsatthet för hatbrott](#)

Statistiska centralbyrån (SCB)

- [Ekonomiska villkor för personer med bakgrund utanför Europa](#)

Bostadsverket

[Risk för diskriminering och hinder för etablering på bostadsmarknaden](#)

Länsstyrelsen

- [Vidga normen i praktiken](#)
- [Vita privilegier och diskriminering – Processer som vidmakthåller rasifierade ojämlikheter på arbetsmarknaden](#)
- [“Vit, svart eller brun – Handbok om aktiva åtgärder kopplat till hudfärg”](#)
- [Minoritetsstress i praktiken](#)

Barnombudsmannen (BO)

- [Om barns och ungas utsatthet för rasism](#)

Polisen

- [Hatbrott och andra brott som hotar demokratin](#)

Vetenskapsrådet

- [Rasism på arbetsmarknaden](#)

Statens offentliga utredningar

- [Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende \(SOU 2023:12\)](#)
- [Ett förbud mot rasistiska organisationer \(SOU 2021:27\)](#)
- [En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp \(SOU 2023:17\)](#)

[Ett utökat skydd mot diskriminering \(SOU 2021:94\)](#)

[Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området \(SOU 2020:79\)](#)

[Arbetslivskriminalitet. En definition, en inledande bedömning av omfattningen, lärdomar från Norge \(SOU 2022:36\)](#)

[Arbetslivskriminalitet – arbetet i Sverige, en bedömning av omfattningen, lärdomar från Danmark och Finland \(SOU 2023:8\)](#)

[Nationella minoritetsspråk i skolan \(SOU 2017:91\)](#)

Civilsamhälle och debatt

Antirasistiska akademien

- [Rasism](#)
- [Strukturell/institutionell rasism](#)
- [Viktiga begrepp](#)

Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism (CEMFOR)

- [Vad är rasism?](#)
- ["Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden"](#)

Expo: ["Rasismen fanns innan rasbiologi"](#)

Hillberg, Natte m.fl. (Expressen Debatt): ["Stoppa rasismen i förlossningsvården"](#) Jusek 2019: [Rätt jobb åt utrikes födda akademiker](#)

Magasin Dikko: [Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott](#)

Mångkulturellt centrum: ["Afrofobi – En kunskapsöversikt över afrosvenskars situation i dagens Sverige"](#)

Samer.se: [Faktablad - Rasbiologi](#)

SVT Nyheter: [Polisen kartlägger romer i stor databas](#)

Tidskriften MANA: [Den rasistiska myten om den "äckliga asiaten"](#)

Litteratur och forskning

Ahmed, Sara: [Vithetens hegemoni](#)

DiAngelo, Robin: [Vit skörhet](#)

Ghebrehawariat, Barakat: [Får man säga svart?](#)

Hübinette, Tobias m.fl.: [Om ras och vithet i ett samtida Sverige](#)

Jewell, Tiffany: [Antirasistisk handbok](#)

Kendi, Ibram X: [Så blir du en antirasist](#)

LitteraturMagazinet: [100 antirasistiska boktips](#)

Ripenberg, Maria: [Historiens vita fläckar : om rasismens rötter i Sverige](#)

University of Notre-Dame: [Notre Dame Global Adaptation Initiative \(ND-GAIN\)](#)

Yilmaz, Seher: [Vad jag pratar om när jag pratar om rasism](#)

